

ROZWÓJ UCZNIĄ ZE SPEKTRUM AUTYZMU W SZKOLE PONADPODSTAWOWEJ

W dzisiejszych czasach szkoła to nie tylko miejsce kształcenia, ale również przestrzeń integracji i tolerancji. Niestety, wciąż zdarzają się sytuacje, gdy uczniowie ze specjalnymi potrzebami są traktowani inaczej lub są wręcz odsuwani na boczny tor. Dla ucznia z autyzmem, życie szkolne może być szczególnie trudne, ale przy wsparciu rówieśników, rodziców i nauczycieli może być okazją do rozwoju i zdobycia nowych umiejętności.

Niniejszy artykuł poprzedzony został spotkaniem z młodzieżą i nauczycielami, w ramach którego został odegrany spektakl - teatru cieni „Inny – taki jak ty”. Celem tego spotkania było uświadomienie społeczeństwa szkolnego, pokazanie codzienności osób w spektrum autyzmu, ich odczuć, odbierania rzeczywistości oraz przedstawienie rozwiązań i podpowiedzi, które ułatwiają nawiązanie prawidłowych relacji społecznych z osobami w spektrum.

Prócz spotkania, przeprowadzone zostały badania wśród uczniów szkoły średniej, nauczycieli oraz rodziców ucznia z autyzmem. Ich celem było zdiagnozowanie wiedzy o autyzmie wśród ankietowanych, pochylenie się nad zagadnieniami dotyczącymi wsparcia w procesie nauczania ucznia z autyzmem, metod nawiązywania kontaktów oraz przełamanie barier.

Większość uczniów nie wie czym jest autyzm. Uważają, że zaburzenie to choroba psychiczna lub niepełnosprawność intelektualna a ponad 80% za przyczynę autyzmu podaje żywność GMO i inne czynniki psychiczne. Uważają, że głównymi objawami autyzmu jest lęk przed światem, zachowania agresywne, niska inteligencja i specyficzny wygląd. Swój poziom wiedzy zdecydowana większość ocenia na raczej dobry, pomimo ponad 90% odpowiedzi świadczących o braku kontaktu z osobą w spektrum autyzmu. Za pozytywne uważa się otwartość, chęć zakolegowania się z osobą z autyzmem oraz włączenie się w pomoc osobom autystycznym. Wśród ankietowanych uczniów większość uważa, że szkoła powinna więcej czasu poświęcić na przybliżenie społeczeństwu tematyki autyzmu.

Ankietowani nauczyciele, którzy uczą w szkołach średnich, do których uczęszczają uczniowie z autyzmem uważają, że uczniowie ci nie są wykluczani, ich relacje w grupie rówieśniczej są poprawne, na lekcjach są grzeczni i aktywni, jednak oceny, które osiągają są złe. Wszyscy nauczyciele deklarują potrzebę wsparcia z zakresu wspomaganie i terapii ucznia ze spektrum autyzmu, oczekują większego dostępu do szkoleń, porad i wskazówek do pracy z uczniem z autyzmem. By skuteczność terapii była lepsza a nauczanie efektywniejsze, do współpracy muszą włączyć się rodzice.

Rodzice, którzy wypełnili ankietę mają ograniczony kontakt z dzieckiem, wskazują metodę, która wspomaga terapię – muzykoterapię. Uważają, że szkoła ma dobre

doświadczenie w postępowaniu z uczniem z autyzmem. Nauczyciele posiadają odpowiedni zakres wiedzy i umiejętności a uczniowie zaakceptowali i dobrze przyjęli w grupie klasowej ucznia z autyzmem. Uważają, że dużym wsparciem byłaby pomoc psychologa, organizowanie spotkań dla rodziców uczniów z autyzmem oraz uświadamianie uczniów o zachowaniach autystycznych.

Z perspektywy ucznia ze spektrum autyzmu, szkoła jest bardzo trudnym miejscem a dodatkowo trudne jest wejście do nowej szkoły: z nową klasą, nauczycielami i nowym miejscem. Zaburzenia autystyczne to najczęściej: trudności w nawiązywaniu przyjaźni, unikanie kontaktu wzrokowego, opóźnienie rozwoju mowy, nadwrażliwość na dźwięki, branie słów dosłownie, nie rozumienie sarkazmu, echolalia, opór przez zmianami, powtarzalne zachowania, skłonność do rutyn. Te charakterystyczne zachowania - trudne i odbiegające od przyjętych norm, wpływają na interakcje społeczne, zdolność do koncentracji na lekcjach, organizację pracy, przestrzeganie reguł i procedur. Wszystkie te czynniki mają wpływ na poczucie samodzielności, samooceny i poziom stresu ucznia.

Aby zapewnić uczniom ze spektrum autyzmu pozytywne doświadczenia w szkole, ważne jest odpowiednie podejście i świadomość nauczyciela. Rozwój ucznia w szkole średniej wymaga elastyczności i dostosowania do indywidualnych potrzeb i preferencji. Nauczyciele powinni być gotowi na różne sposoby uczenia się i dostosowywać metody nauczania. Dla niektórych uczniów z autyzmem ważne jest, aby przyswoić wiedzę przez obserwację, wizualizację i praktykę, podczas gdy inni uczniowie preferują słowne instrukcje lub bardziej abstrakcyjne podejście. Należy indywidualnie dobierać metody nauczania, aby pomóc uczniom z autyzmem przyswajać wiedzę w sposób, który dla nich będzie najbardziej efektywny.

Każdy uczeń jest inny, dotyczy to również uczniów z autyzmem. Mają oni swoje przyzwyczajenia, potrzeby i pasje, często są one obsesyjne lub bardzo wąskie. Uczniowie z autyzmem przeważnie mają wyjątkowe talenty w określonych dziedzinach, takich jak matematyka, nauki ścisłe, sztuka lub muzyka, dlatego warto rozwijać ich zainteresowania, pasje i talenty.

Uczniom w spektrum autyzmu należy dać możliwość doświadczania rzeczywistości społecznej w kontrolowanym i bezpiecznym środowisku. W szkole średniej, uczniowie z autyzmem często starają się nawiązywać większą liczbę kontaktów społecznych i poznawać nowych ludzi, ale nie zawsze potrafią to zrobić w sposób naturalny. Dlatego nauczyciele mogą pomóc uczniom w rozwijaniu umiejętności społecznych poprzez organizowanie sesji terapeutycznych, w których uczniowie będą mieli możliwość ćwiczenia takich umiejętności jak: komunikacja werbalna i niewerbalna, rozpoznawanie emocji oraz radzenie sobie z konfliktami. Dzięki temu uczniowie będą mieli szansę na rozwój umiejętności społecznych, które są kluczowe dla późniejszego funkcjonowania w społeczeństwie.

Dużą rolę w środowisku szkolnym odgrywają rówieśnicy. Początkowo klasę tworzą uczniowie o podobnym poziomie umysłowym i stopniu rozwoju fizycznego, ale z chwilą nawiązania pierwszych kontaktów w zespole tworzy się nieformalny nurt życia wewnętrznego. Grupa rówieśnicza wywiera ogromny wpływ na rozwój ucznia. Nauczyciel, reprezentujący pokolenie dorosłych nie jest w stanie zaspokoić potrzeb społecznych: potrzeby przynależności do grupy, kontaktów towarzyskich, wymiany poglądów i opinii bez udziału dorosłych. Nauczyciel może jednak przygotować klasę: wpajać zasady tolerancji i otwartości na innych, organizować lekcje, zajęcia i spotkania uświadamiające młodzież i

społeczność szkolną na temat funkcjonowania osoby z autyzmem w klasie. Zrozumienie przez innych, czym jest spektrum autyzmu, jak wpływa na kolegę z autyzmem, pomoże w usunięciu nieporozumień i stereotypów.

Działania nauczycieli przynoszą skutek zawsze we współpracy z rodzicami. To właśnie rodzice znając dobrze swoje dziecko wybierają lub pomagają w wyborze odpowiedniej szkoły średniej. Istotny jest proces nauczania, ale równie ważna jest otwartość i tolerancja panująca w szkole, wiedza i kompetencje nauczyciela oraz możliwość aktywnego włączenia się w życie szkoły przez rodziców. Jeżeli rodzina aktywnie angażuje się w działania szkoły to efekty pracy są szybko zauważalne.

Podsumowując, uczeń ze spektrum autyzmu w szkole ponadpodstawowej może napotkać wiele trudności, ale jeśli otrzyma wsparcie edukacyjne i emocjonalne ze strony nauczycieli, rówieśników i rodziców to jego rozwój przez ten okres będzie dużym sukcesem. Zdobędzie wiedzę i umiejętności praktyczne, przygotuje się do wejścia w dorosłość, rozwinie się społecznie i emocjonalnie.

BIBLIOGRAFIA:

Agnieszka Lemańska „*Model pracy z uczniem z autyzmem*”

Alicja Tanajewska, Renata Naprawa, Jadwiga Stawska „*Praca z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Poradnik nauczyciela*”

Barbara Winczura „*Od wczesnych zwiastunów autyzmu po przywiązanie – rozwój relacji społecznych dzieci ze spektrum autyzmu w kontaktach z bliskimi*”

Krzysztof Zajdel „*Relacje interpersonalne dziecka autystycznego w grupie – analiza przypadku*”

Magdalena Woźniak „*Uczniowie ze spektrum autyzmu w szkole ogólnodostępnej. Analiza trudnych zachowań.*”

Tonny Attwood „*Zespół Aspergera. Kompletny przewodnik*”